

J a k u c z u n H. 1978. *Nowe stanowisko obuwika pospolitego Cypridium calceolus L. w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Chronimy Przyr. Ojcz. 34, 3: 59–62.

Ł o b a r z e w s k a A. 1984. *Odnalezione i nowe stanowiska rzadkich taksonów roślin naczyniowych w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Chronimy Przyr. Ojcz. 40, 3: 60–64.

M i r e k Z. 1989. *Osobliwości florystyczne Siwiańskich Turni w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Chronimy Przyr. Ojcz. 45, 4: 74–76.

N o w a k T., D e l i m a t A. 1997. *Stanowiska trzech gatunków storczykowatych w Małych Koryciskach w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Chronimy Przyr. Ojcz. 53, 3: 72–74.

P i ę k o ś - M i r k o w a H. 1982. *Rzadkie taksony roślin naczyniowych na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego – ich zagrożenie ze strony turystyki oraz problemy ochrony*. Studia Naturae 22: 79–132.

S t e c k i K. 1922. *Linnaea borealis L. w Polsce oraz nowe stanowiska hilkunastu roślin tatrzańskich*. Kosmos 74: 125–140.

S z a f e r W., S o k o ł o w s k i M. 1927. *Die Pflanzenassoziationen des Tatra-Gebirges. V Teil. Die Pflanzenassoziationen der nördlich vom Giewont gelegenen Täler*. Bull. de l'Acad. Pol. Sc. Lett. Math. Nat. B. Suppl 3 (1926): 123–140.

S w i e b o d a M. 1976. *Rozmieszczenie obuwika pospolitego Cypridium calceolus L. w Polsce*. Ochr. Przyr. 41: 205–230.

T e r s c h u r e n J. 1998. *Action plan for Cypridium calceolus in Europe*. Council of Europe Publishing.

Z a r z y c k i K., S z e ł ą g Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: *Lista roślin zagrożonych w Polsce* (red. Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z.) Wyd. 2, Inst. Bot. im. W. Szafera, PAN, Kraków.

Wydra *Lutra lutra* w Ojcowskim Parku Narodowym

W budynku wylęgarni pstrąga tęczowego *Salmo irideus* w Ojcowie 24 lutego 1997 r. znaleziono padłego samca wydry *Lutra lutra* – wymiary: dł. ciała 70 cm, dł. ogona – 35 cm, dł. ucha – 2 cm. Prawa przednia łapa była pozbawiona pazurów, w lewej brakowało jednego pazura. Na tylnych kończynach widoczne były otarcia, a na głowie koło ucha i na ogonie – rany. Wydaje się, że ogólne obrażenia wydry nie mogły spowodować jej śmierci. Obok niej leżał bowiem pstrąg putokowy *Salmo trutta m. fario* (dł ok 40 cm) zapewne przez nią upolowany, co świadczyłoby o dobrej kondycji, i częściowo zjedzony (ogryziona głowa i część ogonowa). Należy dodać, że

w pobliżu znajdują się stawy hodowlane z pstrągami tęczowymi, które na pewno byłyby łatwiejsze do upolowania.

Nie wiadomo, jak długo wydra przebywała na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego (OPN) – zwierzę to prowadzi głównie nocny tryb życia, co utrudnia jego obserwację. Pracownicy zatrudnieni przy hodowli pstrąga tęczowego zauważyli na początku lutego 1997 r. braki wśród tarlaków, nikt jednak nie wiązał tego faktu z obecnością wydry. Jednak już w 1985 r. przy wprowadzaniu bobrów do OPN prognozowano, że po kilku latach może pojawić się tu wydra na skutek powstania rozlewisk. Największe zmiany zaszły w Dolinie Sąpsowskiej szczególnie w latach 1988–1989; populacja bobrów liczyła wtedy najwięcej osobników, odnotowano liczne tamy i rozlewiska, a poziom wody w spiętrzonych Sądypowce był najwyższy (Klasińska, Wiśniowski 1996). Jednak w 1993 r. bobry opuściły tę dolinę; woda rozmyła część tam i opadła do poprzedniego poziomu, pozostały suche, okorowane wcześniej drzewa. Ośmioletni pobyt bobrów nieco zmienił środowisko – pozostały jednak nory, które mogły stanowić dobrą kryjówkę dla wydry.

Ostatnie notowania *Lutra lutra* z terenu obecnego Parku pochodzą z II wojny światowej; prawdopodobnie stanowisko przestało istnieć jeszcze przed 1950 r. zanim utworzono tutaj park narodowy (Bieniek 1988). W tej samej pracy autorka podaje, że omawiany gatunek występuje w woj. krakowskim jedynie przejściowo. Według badań ankietowych, przeprowadzonych wśród myśliwych z terenowych kół łowieckich (Romanowski 1984), najbliższe jego stanowiska znajdują się w kwadratach DA55 i DA37 siatki UTM (por. również Brzeziński i in. 1996). Wśród czynników niekorzystnych dla bytowania wydry w OPN Bieniek (1988) wymienia: obniżenie lustra wody potoku Prądnik, zarzuty ścieków bytowych z Ojcowa, Skąły i okolicznych wsi, kłusownictwo i ruch pojazdów. Wydaje się, że stwierdzenia te do dziś nie straciły na aktualności, ponieważ tylko ostatni wymieniony czynnik udało się ograniczyć.

Wydaje się, że wydra pojawiła się na terenie OPN przypadkowo i wkrótce potem padła. Z pewnością musiała przebyć długą drogę – wskazuje na to znaczna odległość do najbliższych stanowisk. Buchalczyk (1984) podaje, że zwierzę to może odbywać długie wędrówki (do 10–15 km w ciągu nocy).

Prawdopodobnie wydra mogła się tutaj utrzymać, chociażby z powodu wystarczającej bazy pokarmowej (hodowla pstrągów). Niewykluczone, że przyczynę jej śmierci stanowiła wścieklizna, która wówczas panowała wśród zwierząt na terenie Parku. Liczne obrażenia na ciele mogły być pozostałością np. po potyczce z chorym drapieżnikiem.

W „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” (Bieniek 1993) i „Czerwonej liście zwierząt ginących...” (Głowaciński red. 1992) wydra została zaliczona do gatunków rzadkich (R), tj. reprezentowanych przez małe, wyspowo rozmieszczone i rozproszone populacje o dużym ryzyku wyginięcia i chociażby z tej przyczyny fakt jej pojawienia się w OPN należy odnotować.

Autorzy notatki dziękują p. Markowi Kiełtyce, leśniczemu Parku, za dostarczenie okazu.

Anna Klasińska, Bogdan Wiśniowski

PIŚMIENNICTWO

Bieniek M. 1988. *Wydra Lutra lutra (L.) w polskich parkach narodowych*. Ochr. Przyr. 46: 195–215.

Bieniek M. 1992. *Lutra lutra (Linné, 1758) Wydra*. W: *Polska czerwona księga zwierząt* (red. Głowaciński Z.). PWRiL, Warszawa.

Brzeziński M., Romanowski J., Cygan J. P., Pabin B. 1996. *Otter Lutra lutra distribution in Poland*. Acta Ther. 41 (2): 113–126.

Buchalczyk T. 1984. *Rząd: Drapieżne – Carnivora*. W: *Klucz do oznaczania ssaków Polski* (red. Puček Z.). PWN, 256–310, Warszawa.

Głowaciński Z. (red.) 1992. *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. ZOPiZN PAN, Kraków: 1–119.

Klasa A., Wiśniowski B. 1996. *Bóbr europejski Castor fiber L. w Ojcowskim Parku Narodowym – 10 lat obecności*. Parki Nar. i Rez. Przyr. 15, 3: 43–57.

Romanowski J. 1984. *Występowanie wydry Lutra lutra (Linnaeus, 1758) w Polsce w świetle wyników ankiety dla myśliwych*. Przegł. Zool 28, 1: 87–91.

Z REZERWATÓW PRZYRODY

Bóbr europejski *Castor fiber* w rezerwacie przyrody „Świder”

Bóbr europejski *Castor fiber* jest przykładem sukcesu czynnej ochrony we wszystkich krajach, które podjęły wysiłek ratowania tego gatunku po prawie całkowitym jego wytępieniu w XVIII i XIX w. Po akcji reintrodukcyjnej rozpoczętej w Polsce w latach czterdziestych i kontynuowanej do lat osiemdziesiątych bobry zasiedlają obszar całego kraju, z preferencją najrzadziej zaludnionych i najbardziej zalesionych okolic. Od czasu osiedlenia bobra w Kampinoskim Parku Narodowym (1980 r.) gatunek ten jest coraz częściej spotykany w centralnej Polsce. Od kilku lat znane są stanowiska bobra w Miedzeszynie nad Wisłą (w granicach administracyjnych Warszawy) i przy ujściu Świdra do Wisły (M. Lesisz – infor. ustne).

Podczas badań liczebności zwierząt zimujących w rezerwacie przyrody „Świder” w połowie stycznia 1997 r. natrafiliśmy na stanowisko bobrów w środkowym biegu rzeki, w odległości 25–30 km od ujścia, między miejscowościami Dobrzyniec i SęPOCHÓW, w gm. Kołbiel w ówczesnym woj. siedleckim. Na odcinku ponad 3-km biegu rzeki znajdowały się świeże i stare ślady żerowania bobrów na wierzbach *Salix* spp., topolach *Populus* spp., olszy czarnej *Alnus glutinosa* i czeremsze *Padus avium*. Największe zgrzyzione drzewa miały średnicę ok. 30 cm. W kilku miejscach stwierdziliśmy nagromadzenia gałęzi w nurcie rzeki, mogące odpowiadać magazynom zimowym